

„АФГАНЦІ“ ПОЛІССЯ: ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК І ШРАМИ НА ДУШІ...

Знаю їх всіх, бо — мої учні. І горджуся ними, хай це звучатиме трохи дескромно. Та ділю гордість між всіма вчителями Устя. Бо ці хлопці — і шибайголови, і трохи «пусті», як вмкють казати в селі, не всі й «академіками» були в науді. А тепер — прості, щирі, без якогось апломбу чи зверховості: мовляв, «я був в Афгані...». Іх в Усті дванадцять, всім залишилися працювати в колгоспі.

Відаю належне сучасності: про односельців, які котвали пілюку на гірських дорогах Кандагару і Шинданту, тих снайперів (були й такі), які протирали оптичне скло мокрим від поту руками, тих, які навчилися на страшних трасах ремонтувати гусеницю ВМП — ми вже навчилися писати. Хоч із запізненням, а тепи віддали шану сміливим, де лише пам'ять про них —obelіски, меморіальні дошки. І осінні хризантеми у Річках, Новинах, Новому Корці. А в Сторожеві мати жде додому сина...

Афганський вітер ще гуде у їх вухах, і чуються постріли, і пілюка непривітної землі виїдає очі. А в пам'яті наряди, де години розписані на секунди, де кожної миті можна чекати ножа чи пострілу. Хочу ооразити «афганців» з інших сіл, які спробували смак війни. Абсурдної в своєму задумі і страшної непотрібними жертвами. І втрацями. Можливо, менше

фізичними (хоч і Іх не бракувало), а більше моральними.

Скільки разів чув: «афганці» — як не від миру цього. Та почекайте, глибокодумці: чому у Віктора Рибак — снайпера, тепер тракториста з Устя, мають бути в голові обов'язкові янась запальність і безрозсудна бравада? Та ж він пережив стільки, що мені, всім може й не снилося. Бо вісімнадцятирічним хлопцем навчили його тримати гвинтівку в руках (благо, що, як пам'ятає військовий керівник Ф. Ю. Бурченя, добре стріляв на змаганнях з «тозовки») і кинули в пекло. Скільки стрічався з ним, чомусь не бачу якогось вогнику в очах, так характерного для хлопців його віку. А він трудиться в колгоспі, «крутить» кермо трактора і жодного разу не був у магазині, де нібито передбачені якісь пільги для «афганців».

Зустріли його біля будинку однокласника — підвіз товаришу городину, розговорилися. А односельчанину, який минулої суботи вже пішов на службу, сказали: «Добре, що тобі не йти в Афганістан».

З Тетяною Сидорівною Шилан розмовляли довго. Біль матері не може бути лиш її болем. Бо коли прийшов Сашко з Афганістану, його втривавши двох років. А тепер... Якось звернулася у той магазин, де і для інтернаціоналістів є (точніше, мають бути) товари, та нічого не взяла для сина.

Соромно чути, але матері кажуть, що чекають сина додому й думають, аби хоч у черевиках повернувся, щоб було у чому «на село вийти»...

Олександр закінчив Соснівське СПТУ та й пішов у колгосп електрозварювальником. Ні, не скаржиться.

Стояли над берегом тихого Случа. Гарно в Усті, що не кають, навіть в осінню пору. Може, й це тягне додому. Але всі, з ним розмовляв, з усмішкою говорять про ту наболілу проблему «міста». «Та нема там що робити, — говорить Олександр, — Он біля батьків буду, у селі роботи вистачає». Там був водієм. Побачив, пережив. Та вірю, що душею не зачерствів. Хіба змужив аж надто швидко, не по роках.

Разом і пішли до тракторної бригади. Там побачили й інших воїнів-інтернаціоналістів. У Миколи Шевчука та Івана Чернишина служба закінчилася три роки тому. Перший — водій автомобіля, другий — механік-водій ВМП. Микола вже давно освоїв «газона», Іван трактористом.

Говорили щиро, бо з такими хлопцями недоумок не буває. Пам'ятаю, як любили в школі йти на уроки початкової військової підготовки. Так, дійсно всього побачили, та не вони одні. То й що, що «афганці»? «Ми всі однакові». У цих словах не прагнули якось

похизуватися. А в машинно-тракторній Іх люблять. Механізатори Миколу ще й кандидатом в депутати до обласної Ради називали. А це вже щось та означає.

Не вдалося побачити Федора Ващенка (був у рейсі) та Євстафія Шпатовського — бригадира колгоспної будівельної бригади. Та й про них знаю: хлопці надійні. А бригадир Д. М. Михальчук додав: «З такими працював би скрізь». А вони від нього молодші на двадцять літ. От і судить тепер, чи завжди «молоде — зелене»?

Ні, вже аж ніяк не «зелені». Бо і серйозність в очах більша, і не завжди кинуться в безпредметну юначу суперечку. Згадую розмови з Федором Ващенком. Він і вчителью не сказав, а лише батько розповів, що побачив у сина шрам від поранення на носі.

У них всі шрами: в душі, на серці. Вони юна-

ми пережили війну, і голлове: ніхто Іх до неї не готував. Так, була Велика Вітчизняна. Та тоді знали, за що гинули, на що йшли. А у восьмидесятому? За що гинули хлопці і страждали матері, і що тепер мають? Репліки «Я тебе туди не посилав», міфічні «пільги» в магазинах? І ще грамоти та медалі «Від вдячного афганського народу»... Чи ж справді він вдячний і чи кликав виконувати інтернаціональний обов'язок? А дехто називав його ще й «священним»...

Живуть «афганці» на землі поліській. В Усті, Користі, Великих Межричах, інших селах району. По всій багатостраждальній Україні. Бо, аналізуючи цифри про тих, які були «там», які повернулися, а кого привіз додому «чорний тюльпан», жахається: як же багато було на тій непривітній землі наших українських хлопців! Хоч і йшли туди не з доброї

волі. Така вже риса наша: як працювати — то на совість, як йти на допомогу — то без вигоди. Не мені судити, чи допомогли афганському народу. Зараз більше хвилює, чим ми пожертвували. Бо і це близьке, болить і не загоюється. Бо не заростуть могили хлопців наших, не пропаде біль, прихований в очах «афганців». Не можна так: послати на війну, а пережити залишити їм одним. Це — наше спільне. Тільки тоді, при таких умовах, виживемо.

Ю. СЕРГІЄНКО,
керівник прес-групи
молодіжної сторілки.

▲ Віктор Рибак (в центрі) з односельчанами Володимиром Бурченю та Сергієм Маркевичем;

▲ Стою на своїй землі (Олександр Шилан);

▲ «То як твої справи, друже?» (Микола Шевчук та Іван Чернишин).
Фото А. Павловського.